

**T.C.
YARGITAY
HUKUK GENEL KURULU**

Esas : 2013/375
Karar : 2013/520
Tarih : 17.04.2013

- **10 YILLIK ZAMANAŞIMI**
- **EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE KATILMA ALACAĞINA UYGULANACAK ZAMANAŞIMI SÜRESİ**
- **KANUNDAN DOĞAN ALACAK HAKKI**
- **KATKI PAYI VE KATILMA ALACAĞI**

(818 s. BK 125 , 132)

(6098 s. Borçlar K 146 , 153)

(4721 s. MK 5 , 158 , 174 , 175 , 178 , 179 , 186 , 202 , 225 , 231)

ÖZET

Katılma alacağı kanundan doğan bir alacak olduğundan, TMK'nın 5. maddesi yollamasıyla Borçlar Kanunu genel hükümlerinin uygulanması gerekmektedir. Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça her alacak on yıllık zamanaşımına tabi olup, katılma alacağında zamanaşımı süresi 10 yıl olarak uygulanmalıdır.

Taraflar arasındaki “katkı payı ve katılma alacağı” davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; Kadıköy 1. Aile Mahkemesince davanın kabulüne dair verilen 23.11.2011 gün ve 2007/176 E.-2011/1000 .K. sayılı kararın incelenmesi taraf vekilleri tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 08.05.2012 gün ve 2012/2056 E., 2012/3981 K. sayılı ilamı ile; (...Davacı birleşen dosyada davalı E.A.G. vekili, evlilik içinde alınan ve davalı S. adına tescil edilen Gelibolu ve Zekeriyaköy’de bulunan taşınmazlarla ilgili katkı payı ve katılma alacağı isteğinde bulunmuş, ayrıca vekil edenine ait antika yüzükle ilgili de talepleri olduğu bildirilmiş, birleşen dosyada vekil edeni aleyhine açılan davanın reddine karar verilmesini ve aksi halde belirlenecek miktarların karşılıklı takas ve mahsup edilmesini istemiş, 11.10.2011 tarihli harcını da yatırdığı dilekçesi ile taleplerini 111.300 TL katkı payı, 148.700 TL katılma alacağı olarak ıslah etmiştir.

Davalı S.M.Ş. vekili, Zekeriyaköy’deki taşınmazda davacının katkısı olmadığını, Gelibolu’daki taşınmazın annesi tarafından bedelsiz verildiğini, yüzüğün varlığının ve vekil edeni tarafından alındığının ispat edilmesi gerektiğini açıklayarak davacının davasının reddine karar verilmesini savunmuş, birleşen dava dosyasında ise, evlilik içinde alınan ve E. adına tescil edilen iki adet araçla ilgili katkı payı ve katılma alacağı isteğinde bulunarak birleşen dosyanın davalısı E.’dan tahsilini istemiştir. Islah dilekçesine karşı cevabında ise katılma alacağı ile ilgili talebin zamanaşımına uğradığını açıklayarak reddi gerektiğini savunmuştur.

Mahkemece, davacı E.A.G. vekili tarafından açılan katkı payı alacağı davasının kabulü ile 111.300 TL katkı payı alacağının davalı-karşı davacı S. M.Ş.’den tahsiline, hüküm altına alınan katkı payı alacağından 100.000 TL’ye dava tarihi, 1.300 TL’ye ise ıslah tarihinden itibaren yasal faiz yürütülmesine, davacı E.A.G tarafından açılan denkleştirme katılım alacağı isteminin kısmen kabulü kısmen reddi ile 148.700 TL katılım alacağının karar tarihinden itibaren yasal faizi ile birlikte davalı davacı S. M.Ş.’den tahsiline, fazlaya dair istemin reddine, davacı E.A.G ’ün yüzük ile ilgili talebinin vazgeçme nedeni ile reddine, mahkememizin bu dosyası ile birleştirilen dava dosyasında davacı S. M.Ş lehine 10.000 TL katılım alacağının karar tarihinden itibaren yasal faizi ile birlikte davacıdan alınıp davalı-karşı davacıya ödenmesine, davalı karşı davacının

katkı payı davasının kısmen kabulü kısmen reddi ile 7.200 TL katkı payı alacağının davanın açıldığı 12.10.2009 tarihinden itibaren yasal faizi ile birlikte E.'dan tahsiline, fazlaya dair istemin reddine, tarafların hüküm altına alınan alacakları ile doğacak yasal faizlerin karar kesinleştğinde karşılıklı olarak takas ve mahsubuna karar verilmesi üzerine hüküm davalı-birleşen dosyanın davacısı S. M.Ş vekili ile katılma yolu ile davacı-birleşen dosyanın davalısı E.A.G vekili tarafından temyiz edilmiştir. Mahkeme, davalı-karşı davacı S.vekilinin hükmün açıklanmasına ilişkin isteğini de hükmünde açıklanması gereken bir husus veya maddi hata olmadığı gerekçesi ile reddetmiştir.

Taraflar 20.9.1990 tarihinde evlenmiş, 12.12.2005 tarihinde açılan boşanma davasının kabulüne ilişkin hükmün 13.10.2008 tarihinde kesinleşmesiyle boşanmışlardır. Eşler arasında başka mal rejimi seçilmediğinden 01.01.2002 tarihine kadar mal ayrılığı (743 sayılı TKM.nin 170. m.), bu tarihten mal rejiminin sona erdiği boşanma davasının açıldığı tarihe kadar (4721 sayılı TMK.nun 225/2. m.) yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimi geçerlidir (4721 sayılı TMK.nun 202.m).

Dava konusu mal varlığı değerlerinden Sarıyer Zekeriyaköy'deki 1431 parselde 7 nolu dubleks mesken kooperatif adına tapuda kayıtlı olup kooperatife S.M.Ş. 22.5.2000 tarihinde ortak olarak girmiş ve kooperatif ortaklığını 26.7.2005 tarihinde A.G.G.'a devretmiştir. Diğer dava konusu Gelibolu Güneyli Köyündeki 2901 parsel ise erkeğin annesi A.Ş. adına tapuda kayıtlı iken 28.8.1996 tarihinde tapuda satış yolu ile S.M.Ş.'e devredilmiştir. Birleşen dosyada dava konusu edilen 34 VA 3390 plakalı araç 29.9.1999, 34 BN 2248 plakalı araç ise 26.7.2004 tarihinde E.A.G. adına trafikte tescil edilmiştir. Dava konusu malvarlıklarının edinme tarihleri itibarıyla tarafların isteklerinin karşılıklı olarak katkı payı ve katılma alacağı niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

Davacı E. vekili, vekil edeni aleyhine açılan boşanma davasına karşı harcını da yatırdığı 12.12.2005 tarihli karşı davasında "edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi ile vekil edenimizin kendi hissesi olan 100.000 TL'nin vekil edeninin banka hesabına geçirilmesini" istemiş, bu istek boşanma davasından tefrik edilerek ayrı esasa kaydedilmiştir. Bilahare mahkemenin isteği üzerine 11.10.2011 tarihli dilekçesi ile isteğini açıklamış ve aynı zamanda ıslah isteğinde de bulunmuş ve ıslah ettiği miktara ilişkin harcı da tamamlamıştır. Bu dilekçesinde açıkça davanın açılması sırasındaki isteklerini katkı payı alacağına özgülediklerini ve bu 100.000 TL katkı payı alacaklarının 111.300 TL'ye yükselttiklerini, bunun dışında 158.700 TL katılma alacağı talepleri olduğunu, aleyhlerine açılan dava sebebiyle varsa 10.000 TL katılma alacağının da takas edilmesini istediklerini açıklamış ve ıslah isteğinde bulunmuştur. Bu dilekçeye karşı 19.10.2011 tarihli dilekçesi ile S. vekili, ıslah edilen katılma alacağı ile ilgili 1 yıllık zamanaşımının geçtiğini açıklayarak zamanaşımı definde bulunmuştur. Öncelikle davacının (E.A.G) 12.12.2005 tarihinde açtığı davasında davanın niteliği tam anlaşılamamakta ise de 11.10.2011 tarihli dilekçesinde açıkça bu miktarı (100.000 TL'yi) katkı payı alacağına özgülediklerini bildirdiğine göre mahkemenin taleple bağlı olması kuralı da gözetilerek davacının isteğinin mal rejiminin tasfiyesinden kaynaklanan alacak isteği olmakla birlikte 100.000 TL miktarındaki harcı yatırılan talebinin tamamının katkı payı alacağı olarak kabul edilmesi gerekir. Bunun dışında davacının ıslah dilekçesinde ayrıntılarını açıkladığı katılma alacağı isteği de bulunmaktadır. Diğer yandan birleşen dosyadaki S.'ın talebinin 34 VA 3390 plakalı araç bakımından katkı payı, 34 BN 2248 plakalı araç yönünden ise katılma alacağı olduğu hususunda tereddüt yoktur.

Bu belirlemeden sonra, dosya kapsamı, toplanan deliller ve alınan bilirkişi raporları karşısında ortak hesaptan çekilen para ile alınması halinde de yarı yarıya taraflara ait olması gereken 34 BN 2248 plakalı aracın alım tarihi itibarıyla aksi ispatlanamadığından edinilmiş mal olarak kabul edilerek, katılma alacağı hesaplanmasında, 34 VA 3390 plakalı araçla ilgili olarak da dava tarihindeki değer ve tarafların gelirleri, kişisel tasarrufları ve erkeğin TKM.nin 152. maddesinde yazılı evi geçindirme yükümlülüğü göz önünde bulundurularak belirlenen katkı payı oranı ile çarpılarak bulunan katkı payı alacağı miktarında usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmadığına, alınan bilirkişi raporları ve yapılan hesaplamalar hüküm kurmaya yeterli görüldüğüne göre bu tür davalarda uygulanması gereken hakkaniyet ve fedakarlığın denkleştirilmesi ilkeleri karşısında hükmü katılma yoluyla temyiz eden davacı-birleşen dosyada davalı E. vekilinin araçlarla ilgili temyiz itirazlarının tamamı yerinde görülmemiştir.

Dosya muhtevasına, dava evrakı ile yargılama tutanakları münderecatına, mevcut deliller mahkemece takdir edilerek karar verildiğine, dosya arasında bulunan banka dekontları ve hesap ekstreleri ile havale edilen miktarlar gözetilerek Gelibolu'daki taşınmazın bedelsiz değil erkeğin annesi tarafından satışla devredildiği kabul edildiğine, çalışarak gelir elde ettiği anlaşılan kadının gelirini başka yerde kullandığı ispat edilemediğinden alımlarda katkısı olduğunun kabulü gerektiğine, yapılan katkı payı hesaplamasında taraf gelirleri, kişisel harcamaları ve TKM.nin 152. maddesindeki erkeğin evi geçindirme yükümlülüğü dikkate alınarak belirlenen katkı payı oranı ile dava tarihindeki taşınmaz değerleri çarpılarak katkı payı alacağı bulunduğuna, bu hesaplamada Zekeriyaköy'deki taşınmaz bakımından 1.1.2002 tarihine kadar yapılan ödemeler de gözetildiğine, 111.300 TL bulunan katkı payı alacağı bakımından dava tarihi ve ıslah tarihindeki değerlere ayrı ayrı faiz yürütüldüğüne, faiz yürütülmeyen 10.000 TL miktar için mahsuptan söz edilerek ıslah dilekçesinde faiz istenmediğine, feragat sebebiyle reddine karar verilen antika yüzükle ilgili harcı yatırılarak artırılan bir değer olmadığından harcı yatmayan değerle ilgili vekalet ücreti takdir edilemeyeceğine, dava dilekçesinin açıklanması niteliğindeki 11.10.2011 tarihli dilekçede ayrıca yargılama giderleri ve vekalet ücretinden bahsedilmemiş olmasının, dava dilekçesinde açıkça yazılarak istenen bu taleplerle ilgili davacının hakkını ortadan kaldırmayacağına, taşınmazları veya hakkını alım tarihlerinde kocasına bağışladığına dair kadının bağışlama iradesini içeren herhangi bir delil veya beyan da dosyaya sunulmadığına, talep dikkate alınarak karşılıklı hükmedilen alacaklar ve faizleri bakımından takas ve mahsuba karar verildiğine göre davalı-birleşen dosyadaki davacı S. vekilinin aşağıda yazılı katılma alacağı dışındaki diğer temyiz itirazları da yerinde değildir.

Davalı-birleşen dosyanın davacısı S. vekilinin katılma alacağı ile ilgili temyiz itirazlarına gelince; mahkemece yapılan değerlendirmede açılan davanın esas itibarıyla belirsiz davalar olduğu, TMK.nun 178. maddesinde yazılı zamanaşımı süresinin boşanmadan kaynaklanan maddi manevi tazminat ve yoksulluk nafakası ile ilgili olduğu, aleyhe yorumlanamayacağı açıklanarak zamanaşımı def'i reddedilmiş ve yazılı şekilde hüküm kurulmuştur. Davacının katılma alacağı isteğini ıslah dilekçesinde 158.700 TL olarak bildirdiği ve harcını da ıslah ile birlikte yatırdığı, dava dilekçesindeki yazılı miktar içinde katılma alacağı olmadığı, dava dilekçesindeki 100.000 TL miktarın açıkça katkı payı alacağına özgülendiği, dava 1 yıllık sürede açılmakla birlikte dava dilekçesinde katılma alacağı olarak talep edilen bir miktarın olmadığından davacı E. vekili tarafından açıklandığı, tarafların boşanmalarına ilişkin mahkeme kararının kesinleştiği 13.10.2008 tarihinden ıslah dilekçesinin verildiği 11.10.2011 tarihleri arasında katılma alacağı bakımından 1 yıllık zamanaşımı süresinin de geçtiği ve davalının ıslah dilekçesine karşı süresinde zamanaşımı def'inde bulunduğu ihtilafsızdır.

Uyuşmazlık, davacının katılma alacağı talebi bakımından zamanaşımı süresinin 1 yıl olarak uygulanıp uygulanamayacağı hususunda toplanmaktadır. 743 sayılı TKM.nin yürürlükte bulunduğu dönemde mal ayrılığı rejimi söz konusu idi. Mal ayrılığı rejimi için 743 sayılı TKM. de mal rejimi konusunda herhangi bir zamanaşımı süresi öngörülmemiştir. Ancak, 743 sayılı TKM.nin Borçların Umumi Kaideleri başlığını taşıyan 5. (4721 sayılı TMK. m.5) maddesinde, "Akitlerin in'ikadına ve hükümlerine ve sükutu sebeplerine taalluk edip borçlar kısmında beyan olunan umumi kaideler, medeni hukukun diğer kısımlarında dahi caridir" amir hükmüne yer verilmiştir. Bu durum karşısında anılan madde gereğince BK.nun zamanaşımına ilişkin uygun düşen hükmünün mal rejimleri konusunda da uygulanabileceği kabul edilmektedir. Bu durum karşısında, TKM.nin 5. maddesinin yollamasıyla mal ayrılığı rejimi dönemi bakımından BK.nun 125. maddesinde öngörülen 10 yıllık zamanaşımı süresi uygun düşmektedir. BK.nun 125. maddesinde; "Bu kanunda başka suretle hüküm mevcut olmadığı taktirde her dava 10 senelik mürrur zamana tabidir", denilmiştir. Madde metninde sözü edilen "her dava" sözcüğü her alacak olarak değerlendirilmektedir. Aynı Kanunun 132/1-3 nolu bendinde ise, "Nikah devam ettiği müddetçe karı kocadan birinin diğerinin zimmetinde olan alacakları hakkında zamanaşımı işlemez" hükmüne yer verilmiştir.

4721 sayılı TMK.nunda ise, zamanaşımına ilişkin hüküm yer almaktadır. Anılan Kanunun 178. maddesinde; "Evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden doğan dava hakları, boşanma hükmünün kesinleşmesinin üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar" denilmiştir. Maddenin birinci bölümünden de açıkça anlaşılabacağı üzere "evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden doğ an dava hakları..." denilmektedir. Bu hükmün sadece boşanmanın ferî niteliğinde bulunan nafaka, maddi ve manevi tazminat ile benzeri hakları

kapsadığını söylemek güçtür. Evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden doğan dava hakları ibaresinin aynı zamanda edinilmiş mallara katılma rejiminden doğan katılma alacağı ve değer artış payını da kapsadığı düşünülmektedir. Halihazırda Daire uygulaması bu yöndedir. 743 sayılı TKM.nun 170. maddesi uyarınca mal ayrılığı rejiminin geçerli olduğu dönemde katkı payı alacağına yönelik tüm davalar sözleşme olsun veya olmasın 743 sayılı TKM.nin (4721 sayılı TMK.nun) 5. maddesinin yollamasıyla BK.nun 125. maddesi gereğince 10 yıllık zamanaşımına tabidir. TMK.nun 225/1. maddesi uyarınca mal rejimi, eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona ermiş (ki başka bir mal rejiminin kabulü halinde sözleşme söz konusu olur) ya da aynı maddenin ikinci fıkrası gereğince mahkemece evliliğin iptaline karar verilmesi hallerinde de 4721 sayılı TMK.nun 5. maddesinin yollamasıyla BK.nun 125. maddesinde öngörülen 10 yıllık zamanaşımı uygulanmaktadır. 01.01.2002 tarihinden sonra eşler arasında mal rejimi konusunda yapılmış bir sözleşme söz konusu ise, yine 10 yıllık zamanaşımı uygulanacaktır. TMK.nun 225/2. fıkrasında; “Mahkemece evliliğin (...) boşanma sebebiyle sona ermesi...” halinde katılma alacağı bakımından TMK.nun 178. maddesinde yer alan bir yıllık zamanaşımının uygulanacağı Dairece kabul edilmektedir. Daha önce mal rejimine ilişkin davaların görüldüğü Yüksek Yargıtay 2. Hukuk Dairesinde de; 4721 sayılı TMK.nun 231. maddesine dayalı katılma alacağı konusundaki kararlar oyçokluğuyla verilmiştir. Çoğunluk; TMK.nun 5. Maddesi yollamasıyla bu mal rejiminde BK.nun 125. maddesinde yer alan 10 yıllık, azınlık ise; TMK.nun 178. maddesindeki bir yıllık zamanaşımı süresinin uygulanmasını benimsemiştir (2.H.D. 05.02.2007 T. ve 9383/1228 E/K).

Mal rejimleri konusunda on yıllık zamanaşımı süresinin uygulanmasının gerektiği görüşünü savunanlar; TMK.nun 178. maddesinin TMK.nun boşanma kısmında yer aldığı, bu nedenle sadece boşanmanın eki niteliğinde bulunan davalar hakkında uygulanması gerektiği, mal rejimleri konusunda uygulanmasının mümkün olmadığı, maddenin kanunda yer alış biçiminin de buna engel olduğu gerekçesine dayanmaktadırlar. Kanun sistematığına göre gerçekten TMK.nun 178. maddesi boşanma kısmında yer almaktadır. Ne var ki, TMK.nun 158 ve 179. maddeleri de aynı bölümde yer almakta olup, TMK.nun 158/2. fıkrasında; “Eşler arasındaki mal rejiminin tasfiyesi, tazminat, nafaka ve soyadı hakkında boşanmaya ilişkin hükümler uygulanır”, Mal Rejiminin Tasfiyesi başlığını taşıyan 179. maddesinde de, “mal rejiminin tasfiyesinde eşlerin bağlı olduğu rejime ilişkin hükümler uygulanır” denilmektedir. O taktirde bu maddelerin yer alış biçimine hangi gerekçe gösterilmelidir. Buna benzer bir çok hüküm bulmak mümkündür. O halde bu gerekçe tek başına on yıllık zamanaşımının uygulanmasının gerekçesi olamaz. Ancak, tali bir gerekçe olarak değerlendirilebilir.

Bundan ayrı, istek sahibi için çok zorunlu ve yaşamsal bir değer taşıyan, aynı zamanda boşanmanın fer'i niteliğinde olan nafaka, maddi ve manevi tazminat davaları ve benzerleri bakımından daha kısa süre olan bir yıllık, mal rejimi bakımından ise oldukça uzun bir süre sayılan on yıllık zamanaşımının kabulünün bir çelişki oluşturacağı açıktır. Yargıtay ve Daire uygulaması gereğince uygulanması gereken zamanaşımı süresi boşanma hükmünün kesinleştiği tarihten itibaren başlar. Bugünkü koşullarda bir boşanma davasının temyiz sürecinde dahil en az 4-6 yıl sürdüğü bilinmektedir. Kesinleşmeden itibaren on yıllık sürenin son yılı ya da gününde mal rejimine ilişkin davanın açıldığı da göz önünde tutulduğunda sosyal problemin asgari 15 - 20 yıla taşınacağı da bir gerçektir. Bir yıllık zamanaşımı süresinin çok kısa olduğu ancak, on yıllık zamanaşımı süresinin ise çok uzun olduğu ve sosyal problemi uzun süre ayakta tuttuğu ve başka sosyal problemlere de yol açtığı ya da açacağı göz ardı edilemez.

Mal rejimine ilişkin zamanaşımı konusunda doktrinde de tam bir görüş birliği bulunmamaktadır. Çoğunluk görüşünü benimseyenler; farklı açılardan olayı değerlendirmekle birlikte on yıllık zamanaşımının uygulanacağını savunmaktadırlar. Azınlık ise; olayda bir yıllık zamanaşımının uygulanması gerektiğini ileri sürmekteler. Yani TMK.nun 178. maddesinin uygulama olanağının bulunmadığını ileri sürenler iki gerekçeye dayanmaktadırlar. Birincisi sözü edilen madde TMK.nun mal rejimleri bölümünde değil, kanunun sistematığı açısından TMK.nun boşanma kısmında yer almaktadır. İkincisi ise, TMK'nun 178. maddesi boşanmanın eki niteliğinde bulunan nafaka, maddi ve manevi tazminatlarla ilgili olup bunlar hakkında uygulanır. Mal rejimine ilişkin davalar ise boşanmanın eki (fer'i) niteliğinde davalar olmadığını söylemekteler. Konunun çok tartışmalı olduğu ve henüz bir birlikteliğin gerek doktrinde ve gerekse uygulamada sağlanamadığı görülmektedir. Taraflar arasında görülen boşanma davasının kesinleştiği

13.10.2008 tarihinden ıslah dilekçesinin tarihi olan 11.10.2011 tarihine kadar TMK.nun 178. maddesinde düzenlenen 1 yıllık zamanaşımı süresi geçmiş bulunduğuna ve davalı S. vekili ıslah dilekçesi ile talep edilen katılma alacağı miktarı bakımından süresi içerisinde zamanaşımı definde bulunduğuna göre, davacı E'nin dava konusu ettiği mal varlığına ilişkin katılma alacağı miktarı zamanaşımına uğradığından mahkemece 148.700 TL katılma alacağı bakımından davanın reddine karar verilmesi gerekirken bu kısım bakımından da yazılı gerekçeyle davanın kabulüne karar verilmiş olması doğru olmamıştır. Davalı-birleşen dosyanın davacısı S. vekilinin temyiz itirazları aleyhine hükmedilen katılma alacağı açısından yerindedir...) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle yeniden yapılan yargılama sonunda; mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

HUKUK GENEL KURULU KARARI

Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra gereği görüldü:

Dava; katkı payı ve katılma alacağı istemine ilişkindir.

Mahkemenin, davanın kabulüne dair verdiği karar, taraf vekillerinin temyizi üzerine, Özel Daire'ce yukarıda yazılı gerekçeyle katılma alacağı yönünden kısmen bozulmuş; Yerel Mahkemece, "katılma alacağına ilişkin davanın Borçlar Kanununun 125. maddesinde öngörülen on (10) yıllık zamanaşımına tabi olduğu ve ıslah tarihi itibarıyla zamanaşımı süresinin dolmadığı gibi, esasen bu tür davaların belirsiz alacak davaları olduğu" gerekçesiyle direnme kararı verilmiştir. Hükmü temyize, davalı-davacı vekili getirmektedir.

Davaya konu edilen, Sarıyer Zekeriyaköy 1431 parselde 7 nolu dubleks meskenin davalı davacı koca adına kooperatife üyelik suretiyle edinildiği 1.1.2002 tarihinden, kooperatif hissesinin elden çıkarıldığı 26.7.2005 tarihine kadar ödemelerin devam ettiği taraflar arasında uyuşmazlık konusu değildir.

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu'nun önüne gelen uyuşmazlık; 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğünden sonra edinilen mallar konusunda, evlilik birliğinin boşanma ile sonuçlanması halinde, eşler arasında katılma alacağına ilişkin davalarda zamanaşımı süresinin TMK 178. maddesi uyarınca bir yıl mı, yoksa aynı Kanunun 5. maddesi yollaması ile Türk Borçlar Kanunu 146. maddesi (BK m. 125) uyarınca on yıl mı olduğu; varılacak sonuca göre ıslah edilen kısmın zamanaşımına uğrayıp uğramadığı noktasında toplanmaktadır. Mahkeme ilk karar gerekçesinde; zamanaşımı savunmasını ret ederken uygulanacak zamanaşımı süresi tartışması yanında, katılma alacağı davalarının esasen "belirsiz alacak" davaları olduğunu ve zamanaşımı savunmasının bu nedenle de kabul edilmediğini belirtmiş ve özel Dairece bu hususun tartışılmamış, uygulanacak zamanaşımı hükmü (TMK m. 178) yönüyle mesele ele alınmış ve salt bu nedene hasren bozma yapılmış olması karşısında, Yerel Mahkeme'nin terditli olarak; gerek uygulanacak zamanaşımı süresi itibarıyla, gerekse de davanın bir belirsiz alacak davası olduğundan bahisle direnmesinin "yeni hüküm" niteliğinde olup olmadığı önsorun olarak tartışılmış ve oyçokluğu ile önsorun olmadığı kabul edilerek işin esasının incelenmesine geçilmiştir.

İşin esasının incelemesinde; uyuşmazlığa konu taşınmaz yönünden uygulanacak mal rejiminin niteliği Yerel Mahkeme ve Özel Daire arasında çekişmeli değildir. Çekiş me; eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemde edinilen mala ilişkin katılma alacağı yönünden uygulanacak zamanaşımı süresi konusundadır.

Taraflar arasında bir sözleşme bulunmaması nedeniyle, Kanuna göre belirlenecek olan; Kanun'daki düzenleme şekliyle "artık değere katılma" alacağı olarak ifade edilen ve uygulama ile öğretide "katılma alacağı" olarak adlandırılan eşler arasındaki bu alacak, 01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile kabul edilen "edinilmiş mallara katılma" rejimine ilişkin bir kavram olup, TMK'nın 231 vd. maddelerinde düzenlenmiştir.

Alacağın açıklanan bu niteliğine göre, Yerel Mahkeme ile Özel Daire arasındaki uyuşmazlığa dönülecek

olursa; 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'na bakıldığında, yasal mal rejimi olarak kabul edilen edinilmiş mallara katılma rejiminde, katılma alacağına özgü olarak bir zamanaşımı süresi öngörülmemiştir (KILIÇOĞLU, Ahmet: "Katılma Alacağına Zamanaşımı", Fırat Öztan'a Armağan, C. I, Ankara 2010, s. 1289; ACAR, Faruk: Aile Konutu, Mal Rejimleri, Eşin Yasal Miras Payı, 3.B, Seçkin Yayınevi, Ankara 2012, s. 275; SONSUZOĞLU, Elif: Medeni Kanun'da Mal Rejimi Düzenlemeleri ve Vergi Hukukundaki Etkileri, Legal Yayıncılık, İstanbul 2006, s. 50; ÖZÜĞÜR, Ali İhsan: Mal Rejimleri, 5. B. , Seçkin Yayınevi, Ankara 2008, s. 82). Bu nedenle edinilmiş mallara katılma rejiminden doğan katılma alacağına uygulanacak zamanaşımı konusu tartışmalara neden olmuştur. Hukuk Genel Kurulundaki görüşmeler sırasında azınlıkta kalan bir kısım üyeler TMK m.178'deki zamanaşımı süresinin bu dava da uygulanması gerektiğini belirtmiş iseler de bu görüş Kurul çoğunluğunca kabul edilmemiştir.

Katılma alacağının niteliği itibariyle, eşler arasında bir alacak olduğu ve dolayısıyla boşanmanın bir fer'i olmadığı(CEYLAN, Ebru: Türk ve İsviçre Hukukunda Boşanmanın Hukuki Sonuçları, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2006; s. 68; KILIÇOĞLU, s. 1292); "evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden doğan bir dava" da olmadığı, kaldı ki edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinin boşanmanın değil mal rejiminin sona ermesinin bir sonucu olduğu kabul edilmektedir(DURAL, Mustafa/ÖĞÜZ, Tufan/GÜMÜŞ, Alper: Türk Özel Hukuku, C.III, Aile Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 2005, s. 391). Zira boşanmanın fer'ileri; boşanma davası ile birlikte veya ayrı olarak açılan maddi-manevi tazminat(TMK m. 174/1-2) ve nafaka(TMK m. 175) gibi hususlardır. Belirtmek gerekir ki; TMK m. 178'in salt boşanmanın fer'i niteliğindeki tazminat ve nafakayı kapsadığı madde gerekçesinde açıkça vurgulanmıştır.

Boşanma olgusu; salt mal rejiminin sona ermesini, dolayısıyla katılma alacağı gibi taleplerin gündeme gelmesini sağlayan harici bir olgudur (ERDEM, Mehmet: Özel Hukukta Zamanaşımı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2010, s. 203;KILIÇOĞLU, s.1291; ACAR, s. 284). Ancak ifade etmek gerekir ki; katılma alacağını gündeme getiren; eş söyleyişle katılma alacağını talep edilebilir hale getiren tek harici olgu boşanma değildir(TMK. m. 225).

Öğretide, mal rejimlerinden doğan davaların boşanmanın fer'i olmadığı kabul edilmekle birlikte; mal rejiminin tasfiyesinin aile hukukunun bir parçası olduğu, bu nedenle katılma alacağı davalarında, zamanaşımı süresinin TMK. m. 178'e göre belirlenmesinin isabetli olacağı da savunulmaktadır(ACAR, s. 284; ÖZÜĞÜR, s. 82).Bu düşünce tarzının, esasen bir kıyas olmayıp, genişletici bir yorum olduğu ileri sürülse de, maddenin Kanun sistemiği içinde bulunduğu yer nazara alındığında, bu fikir zamanaşımında kıyas yasağına takılacaktır.

4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu sistemiği incelendiğinde; 178. maddenin, Kanunun "İkinci Kitap, Birinci Kısım, İkinci Bölüm-Boşanma" düzenlemesi içinde, "Boşanmada tazminat ve nafaka" kenar başlığı altında yer aldığı görülür. Oysa katılma alacağı TMK, "İkinci Kitap, Birinci Kısım, Dördüncü Bölüm-Eşler Arasındaki Mal Rejimi" düzenlemesi kapsamında(TMK m. 231 vd.) yer almaktadır.

Mal rejiminin "boşanma" dışındaki sebeplerle sona ermesi halinde, katılma alacağına zamanaşımı süresinin TBK m. 146(eBK m. 125) uyarınca on yıl olacağı genel kabul gören bir husustur(ANIL, Yaşar Şahin/TANER, Yonca: Eşler Arasındaki Mal Rejimleri, Legal Kitabevi, İstanbul 2011, s. 191-193; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 391). Özel Daire de, yukarıya metni alınan kararında belirttiği üzere, mal rejiminin boşanma dışındaki hallerde; yani eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona ermiş ya da aynı maddenin ikinci fıkrası gereğince mahkemece evliliğin iptaline karar verilmesi hallerinde 4721 sayılı TMK.nun 5. maddesinin yollamasıyla TBK m. 146 (BK m. 125) uyarınca on(10) yıllık zamanaşımı süresinin uygulanacağını kabul etmektedir. Mal rejiminin boşanma nedeniyle sona ermesi halindeki zamanaşımı süresini, salt TMK. m. 178'deki "evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden doğan dava hakları" ifadesine dayandırmak kanun koyucunun amacına da uygun düşmez. Zira, kanun koyucu mal rejimleri için ayrı ve özel bir zamanaşımı süresi öngörmek isteseydi, bunu ayrıca düzenler ve salt boşanma ile sınırlı olarak değil de mal rejiminin diğer sona erme halleri (TMK m. 225) için de öngörürdü(KILIÇOĞLU, s. 1292).

Şu halde katılma alacağında zamanaşımı süresinin TMK m. 178 uyarınca belirlenmesine imkân bulunmamaktadır.

Bu durumda katılma alacağında zamanaşımı sürelerinin belirlenmesi katılma alac ağının hukuki niteliğine göre belirlenecektir. Uygulanacak zamanaşımı bakımından da, öncelikle özel hukuktaki zamanaşımı süreleri üzerinde durmakta yarar vardır.

Uygulanması ve dolayısıyla ele alınması gereken zamanaşımı ıskatî(düşürücü) zamanaşımı olup, özel hukuktaki teknik anlamı ile borcu sona erdirmeyen, ancak kanunda belirlenen sürelerin geçmesi ile alacaklının alacak ve dava hakkı karşısında borçlunun geçen süreyi ileri sürerek borcu ifadan kaçınma hakkı kazanmasıdır(HGK. 05.05.2010, E.2010/8-231; K.2010/255). Bu niteliği ile zamanaşımı maddi hukuka ilişkin bir kurum olsa da; hem esasa, hem de usule ilişkin yönleri bulunmaktadır (YILMAZ, Ejder: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Yetkin Yayınevi, Ankara2012, s. 867).

Bu açıklamalar ışığında katılma alacağının niteliğine baktığımızda; katılma alacağının kanundan doğan bir (parasal) alacak hakkı olduğu görülür(AKINTÜRK, Turgut/ATEŞ KARAMAN, Derya: Türk Medeni Hukuku: Aile Hukuku, C. 2, 14. B., Beta Yayınevi, İstanbul 2012, s. 174; ZEYTİN, Zafer: Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, 2. B, Seçkin Yayınevi, Ankara 2008, s. 234; YETİK, Nurten: Boşanma, Anlaşmalı Boşanma ve Mal Rejimleri, 3. B, Bilge Yayınevi, Ankara 2008, s. 128; KIRMIZI, Mustafa: Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Aile Konutu, Yargın Hukuk Yayınları, İstanbul 2012, s. 245). Bu niteliği gereğiyle; katılma alacağının doğumuyla bu alacak artık temlik edilebilir, haczedilebilir ve rehnedilebilir (GÜMÜŞ, Mustafa Alper: Teori ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008, s. 380).

Katılma alacağı kanundan doğan bir alacak olduğundan, TMK m. 5 yollaması ile Borçlar Kanunu genel hükümlerinin bu alacak bakımından da uygulanacağı açıktır (ŞİPKA, Şükran: “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde, Tasfiyeyi ve Katılma Alacağını Talep Hakkına İlişkin Zamanaşımı Süreleri”, Bilge Öztan’a Armağan, Turhan Kitabevi, Ankara 2008, s. 843)

01.01.2002 Tarihinde yürürlüğe giren 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu’nda, yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejiminde, katılma alacağına uygulanacak zamanaşımı süresi konusunda Türk Medeni Kanunu’nda ayrı bir hüküm bulunmadığına ve niteliği itibariyle hakkın bir alacak hakkı olduğunun açık olmasına göre, olayda uygulanması gereken hükümler, TMK. m. 5 yollaması ile TBK. m. 146(eBK m. 125) uyarınca belirlenecektir. Anılan hükümde; “kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, her alacak on yıllık zamanaşımına tabidir”(6098 Sayılı TBK. m. 146; eBK. m. 125) düzenlemesi yer almaktadır. Şu halde, katılma alacağında zamanaşımı süresi TBK m. 146(eBK m. 125) uyarınca on(10) yıl olarak uygulanmalıdır(DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 391; ŞİPKA, s. 846; KILIÇOĞLU, s. 1294). Eldeki olayda; tarafların 20.9.1990 tarihinde evlendikleri, uyuşmazlığın 01.01. 2002 tarihinden sonra edinilen taşınmaz yönünden katılma alacağına (TMK m. 231 vd.) ilişkin bulunduğu,12.12.2005 tarihinde açılan boşanma davasının kabulü sonucunda ve boşanma hükmünün 13.10.2008 tarihinde kesinleşmiş bulunduğu anlaşılmaktadır. Buna göre, ıslah tarihi olan 11.10.2011 tarihi itibariyle Kanunda öngörülen (TBK m. 146; eBK m. 125) on yıllık zamanaşımı süresinin geçmediği kabul edilmelidir.

Özel Dairenin; davacı-davalının katılma alacağına ilişkin ıslahın TMK m. 178 uyarınca bir (1) yıllık zamanaşımı süresine tabi olduğu yönündeki bozma kararına, yerel mahkemece “davanın on (10) yıllık dava zamanaşımı süresine tabi olduğu” (b) şeklindeki gerekçe ile direnmesi, yukarıdaki açıklamalar nedeniyle yerinde olup onanmalıdır. Ne var ki, Özel Dairece bozma kapsamında kalan işin esasına yönelik diğer temyiz itirazları, hükmün zamanaşımı süresi yönünden bozulması nedeniyle incelenmemiş olduğundan, diğer temyiz itirazlarının incelenmesi için dosyanın Özel Daire’ye gönderilmesi gerekir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle, direnme uygun bulunduğundan davalı-davacı vekilinin diğer temyiz itirazlarının incelenmesi için dosyanın 8. HUKUK DAİRESİNE gönderilmesine, 6217 sayılı Kanunun 30. maddesi ile 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na eklenen “Geçici Madde 3” atfıyla uygulanmakta olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’nun 440/1. maddesi uyarınca

tebliğden itibaren 15 gün içerisinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere 17.04.2013 gününde oyçokluğuyla karar verildi.